

УДК 339.92

Лендєл М.А., Жулканич О.М., Чобаль Л.Ю.

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ СЛОВАЦЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ДО 2020 РОКУ

У статті розкрито сутність складових Стратегії розвитку словацько-українського транскордонного співробітництва до 2010 року. Розкрито історичні передумови і етапи словацько-українського транскордонного співробітництва, наголошено на доцільності використання набутого за попередні роки досвіду такої співпраці в сучасних умовах. Узагальнено результати проведеного SWOT-аналізу транскордонної співпраці, окреслено сучасні обмеження і можливості словацько-українського транскордонного співробітництва, визначено невідкладні завдання та перспективи.

Ключові слова: стратегічні пріоритети, транскордонне співробітництво, прикордонні регіони, можливості розвитку.

Постановка проблеми. В умовах реалізації реформ в економіці України, забезпечення сталого розвитку країни та її регіонів важливим є посилення інтеграції економіки у світову економічну систему шляхом активізації зовнішньоекономічної діяльності та транскордонного співробітництва. Саме спільні дії місцевих органів виконавчої влади країни і територіальних громад та відповідних органів влади сусідніх країн спрямовані на поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, культурних та інших відносин, в рамках існуючих національних законодавств можуть забезпечити подальший соціально-економічний розвиток прикордонних територій.

У 2004 р. Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про транскордонне співробітництво», відповідно до якого окреслено співробітництво як спільні дії щодо укладення угод про транскордонну працю в окремих сферах, встановлення та розвитку взаємовигідних контактів між суб'єктами транскордонного співробітництва. В цьому контексті актуальними є розробка і реалізація концепцій, стратегій і програм суб'єктів влади і господарювання щодо транскордонного співробітництва прикордонних територій України і сусідніх країн.

© **Лендєл Михайло Андрійович**, д.е.н., проф., зав. каф. менеджменту, туристичного і готельно-ресторанного бізнесу Ужгородського торговельно-економічного інституту КНТЕУ

Жулканич Олександр Михайлович, к.е.н., доц., доц. каф. менеджменту, туристичного і готельно-ресторанного бізнесу Ужгородського торговельно-економічного інституту КНТЕУ

Чобаль Людмила Юрїївна, к.е.н., доц., доц. каф. менеджменту, туристичного і готельно-ресторанного бізнесу Ужгородського торговельно-економічного інституту КНТЕУ

У 2013 р. здійснена розробка Стратегії розвитку словацько-українського транскордонного співробітництва до 2020 року [1] (далі Стратегія), в рамках реалізації проекту Програми ЄС і ЄІСП Угорщина-Словаччина – Румунія – Україна «Словацько-український культурний центр – формування і посилення співпраці між Пряшівським самоврядним краєм і Закарпатською областю України». Партнерам згаданого проекту Програми ЄС і ЄІСП зі словацького боку є: Союз русинів-українців у Словацькій Республіці (СР) та Агенція регіонального розвитку Пряшівського самоврядного краю; з українського боку: Українсько-словацький центр транскордонного співробітництва «Карпати» та обласна організація «Матіца словенська на Закарпатті».

Сутність стратегії базується на низці стратегічних документів з питань соціально-економічного розвитку транскордонного співробітництва як кожного із цільових регіонів зокрема, так і в розрізі словацько-українського транскордонного співробітництва. Зокрема, наголошено на таких основних принципах співпраці:

- отримання суспільно корисних результатів від транскордонного співробітництва з урахуванням взаємних інтересів сторін та кооперації через співпрацю окремих інституцій;

- спільне вироблення Концепції майбутнього словацько-українського прикордоння на середньострокову перспективу (до 2020 року) з урахуванням довгострокової перспективи;

- реалізація спільної експертної розробки Стратегії розвитку з максимально можливим залученням представників усіх зацікавлених груп по обидва боки кордону (експертний підхід) [1, с.3].

Однак науковими дослідженнями доведено, що спільний словацько-український кордон вже

давно є суттєвою перешкодою для розвитку взаємного співробітництва та розвитку прикордонних територій. Існують також певні обмеження та інституціональні умови для розвитку транскордонного співробітництва між Словаччиною та Україною, у тому числі – правила функціонування режиму кордону, пересування осіб, товарів, послуг і капіталу через спільний кордон, які вирішальною мірою залежать від договірних зв'язків між ЄС і Україною. Разом з тим, у зоні словацько-українського прикордоння існує потужний нереалізований потенціал для початку соціально-економічного зростання, що може стимулювати розвиток прикордонних територій по обидва боки кордону. У контексті інтенсивної підготовки України до вступу в ЄС особливого дослідження і оцінки заслуговують проблеми макроекономічних інтеграційних тенденцій, частиною яких є транскордонна діяльність на суміжних словацько-українських територіях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблеми транскордонного співробітництва, зовнішньоекономічної діяльності, розвиток прикордонних територій в умовах задекларованого Україною вступу в Європейській Союз відображені в наукових публікаціях вітчизняних вчених В. Бондаренко, В. Будкіна, С. Кваші, В. Кравціва, П. Гаврилко, Б. Дяченко, В. Загорського, М. Лендела, Ю. Макогона, Н. Мікула, О. Мілашовської, В. Проскури, І. Чучки, С. Устича та ін. В публікаціях висвітлено особливості транскордонної діяльності в суміжних країнах – членах Європейського Союзу, в Україні та її регіонах. В дослідженнях приділено значну увагу співпраці прикордонних громад, реалізації програм зовнішньоекономічних відносин, розвитку контактів населення, що проживає на прикордонних територіях. Однак вирішенню проблем транскордонної співпраці в умовах розширення ЄС на Схід присвячено недостатньо уваги, в тому числі і на словацько-українському прикордонні.

Формування цілей статті. Мета дослідження полягає у виявленні шляхів активізації транскордонного співробітництва між Закарпатською областю України та вищими територіальними одиницями Словацької Республіки – Пряшівським і Кошицьким краями в нових умовах добросусідства та розширення ЄС на Схід.

Виклад основного матеріалу дослідження

1. Історичні передумови і етапи словацько-українського транскордонного співробітництва

Закарпатська область межує зі Словаччиною, Угорщиною, Польщею, Румунією – країнами Європейського Союзу, що безпосередньо впливає на формування і розвиток транскордонного співробітництва і зовнішньоекономічної діяльності.

З метою врахування досвіду транскордонного співробітництва між прикордонними суб'єктами України і Словаччини, набутого в попередні роки, доцільно проаналізувати передумови і етапи такої співпраці. В історичному аспекті транскордонне співробітництво з суміжними країнами Закарпатської області бере свій початок з 1946 року. У перші повоєнні роки, незважаючи на майже непрозорий режим кордонів, спостерігалось взаємне прагнення громадськості, населення прикордонних областей і країв до встановлення або ж відновлення безпосередніх контактів. Зазначимо, що протягом другої половини 40-х років і переважно першої половини 50-х років європейські країни соціалістичного спрямування були зайняті вирішенням завдань і ліквідацією наслідків війни та відновленням народного господарства.

У результаті вирішення цілої низки складних економічних і соціальних питань у середині кожної з країн склалися сприятливі передумови для налагодження прикордонного економічного співробітництва. Встановлення прикордонних зв'язків між Закарпатською областю і Східно-Словацьким краєм припадає на початок 50-х років. Ці роки можна вважати першим етапом транскордонного співробітництва. На початку зв'язки зводилися до участі трудящих обох країн в естафетах дружби і мітингах на радянсько-чехословацькому кордоні. Відбувалися, щоправда нечисленні, візити чехословацьких делегацій з метою ознайомлення з формами і методами роботи традиційних радянських установ з питань керівництва відновленням зруйнованого війною народного господарства, будівництва нових об'єктів виробничого і соціально-культурного призначення та здійснення соціалістичних перетворень у краї.

У 1956 році ЦК КПРС і Радянський уряд прийняли погоджене з партіями і урядами європейських соціалістичних країн рішення про встановлення прикордонних дружніх зв'язків між областями СРСР і воєводствами, округами, областями і повітами Польщі, Чехословаччини, Угорщини, Румунії. У вересні 1956 року був укладений договір між Закарпатською областю України та Східно-Словацьким краєм Чехословаччини. В умовах прикордонного співробітництва першого етапу існували такі

форми, як обмін передовим досвідом роботи в різних напрямках і галузях діяльності; надання всебічної допомоги партнерами один одному на безвалютній основі через встановлення прикордонного товарообігу, торгівлі між торговельними організаціями прикордонних областей.

Особливої актуальності прикордонне співробітництво набуло у сфері розвитку і взаємодії прикордонної транспортної інфраструктури. На основі радянсько-чехословацьких угод весною 1966 року стала до ладу нова електрифікована 100-кілометрова ширококолійна залізниця між станціями Ужгород – 2 – Павлове – Кошице. Цією дільницею дороги завершена суцільна електрифікація магістралі Кривбас-Карпати-Кошице, по якій Східно-Словацький металургійний комбінат регулярно отримував криворізьку руду і донецький кокс. Радянський Союз сприяв переводу прикордонної дільниці Чоп – Чірна – над – Тисою на електрифіковану тягу. І як результат, якщо спочатку станція обслуговувала 250 тисяч тонн вантажів, то вже у 1977 році – 8-10 мільйонів тонн.

Другий етап у розвитку прикордонного співробітництва Закарпатської області бере свій початок у 1971 році і пов'язаний з прийняттям країнами – членами Ради Економічної взаємодопомоги (РЕВ) Комплексної програми дальшого поглиблення і удосконалення співробітництва та розвитку соціалістичної економічної інтеграції [2, с.235-252].

Особливість цього етапу полягала в тому, що форми прикордонних зв'язків усе більше охоплювали виробничу, науково-технічну сфери, активно сприяли процесам реалізації інтеграційних програм у рамках співробітництва країн – членів РЕВ.

На цьому етапі поглиблювався зміст форм міжнародних і прикордонних зв'язків, які існували до того. Вони стабілізувалися, переводилися на планову основу співробітництва на базі річних і дворічних планів. Здійснювалася реконструкція залізничних і автомобільних коридорів на кордонах, будувалися гідротехнічні прикордонні об'єкти, міжнародні високовольтні лінії електропередач, а також мережа транзитних газо-, нафтопродуктів та об'єктів, що забезпечували їх функціонування.

Прикладом плідного співробітництва між трудівниками села можуть бути довготривалі зв'язки господарств сусідніх регіонів: Ужгородського Закарпатської області і Міхаловецького Східно-Словацького краю. Механізовані ланки з вирощування картоплі із Міхаловеччини

працювали і демонстрували свій досвід у господарствах Ужгородщини, а механізовані ланки Ужгородщини демонстрували досвід вирощування високих урожаїв кукурудзи на полях Східної Словащини. Традиційною формою співробітництва між Закарпатською областю і Східно-Словацьким краєм було надання сільськогосподарськими підприємствами один одному допомоги в збиранні врожаю зернових культур, поширювався досвід господарювання. У процесі взаємообміну досвідом відбувався його подальший розвиток, формувався спільний передовий досвід, що стало новим колективним надбанням прикордонного співробітництва.

В аналізовані роки плідно працювали й промислові колективи, наприклад, Мукачівське трикотажне об'єднання і національне підприємство «Татросвіт» Східно-Словацького краю, Мукачівський керамічний завод і Міхаловецький керамічний завод об'єднання «Кірко», «Мукачівприлад» та Пряшівський завод промислової автоматики «Дукла», завод «Ужгородприлад» та Кошицький завод важкого машинобудування, Ужгородська взуттєва фабрика і взуттєве підприємство «Яс» (Попрад).

Вищою формою у прямих зв'язках із прикордонном стало створення спільних підприємств за участі зарубіжних партнерів. Одним із прикладів такої взаємодії в Закарпатській області було створення у 1986 році радянсько-чехословацького науково-виробничого об'єднання «Робот» у м. Пряшеві (Словачина), до якого увійшли 6 чехословацьких і 8 радянських проектно-конструкторських організацій і підприємств, у тому числі Мукачівський верстатобудівний завод ім. Кірова, Чехословацько-радянське науково-виробниче об'єднання «Робот». За короткий термін був спроектований робот нової конструкції М-10Ц, який був у п'ять разів легший і мав удвічі вищу продуктивність за існуючі. Його можна було поєднати із загальною електронно-обчислювальною машиною, включити у гнучке виробництво [3, с.136].

У м. Мукачево з 1989 р. успішно функціонувало спільне радянсько-чехословацьке підприємство «Інтергалко». Його засновниками стали Мукачівський промисловий комбінат Закарпатської облспоживспілки та виробнича артіль «Кожатекс» з м. Братіслава. Основним напрямом його діяльності було виготовлення виробів галантереї – жіночих сумок, ранців для школярів, дипломатів та інше. Збут виробленої продукції здійснювався як на внутрішньому

ринку, так і в інших країнах [3, с.135]. У 1990 р. в Закарпатті було зареєстровано п'ять спільних підприємств, у подальшому їх кількість динамічно зростала.

Важливою формою розвитку транскордонного співробітництва Закарпаття з сусідніми областями в період до 90-х років стала прикордонна торгівля, її динамічний розвиток обумовлювався тим, що товарообмінні операції могли здійснюватися в розрахунках на безвалютній основі.

Можна констатувати, що налагодження прямих зв'язків між партнерами у транскордонному співробітництві відіграло суттєву роль у цих процесах та стало основою для формування і впровадження нових видів міжнародного співробітництва на регіональному рівні. Після 1991 р. основною формою міжмуниципального транскордонного співробітництва в українсько-словацькому прикордонні стала різнобічна співпраця місцевих влад і громад у рамках договорів про побратимство і партнерство. Таких між містами побратимами є 16, а між селами – 37. Активно співпрацюють: м. Ужгород – м. Кошіце, м. Михайлівці; м. Мукачево – м. Пряшів, м. Гуменне; м. Виноградів – м. Вранов – над – Топлею; м. Хуст – м. Сніна, м. Спішська Нова Вес, м. Ліпани; м. Тячів – м. Бардіїв; м. Свалява – м. Стара Любовня, Велке Капуцани; м. Перечин – м. Гуменне; м. Берегово – м. Дунайська Стреда; смт. Великий Березний – с. Стакчін; м. Чоп – м. Чірна – над – Тисою; м. Рахів – м. Свіднік [1, с.32].

Слід зазначити, що набутий в попередні роки досвід транскордонної співпраці доцільно використати в майбутньому. Активізація транскордонного співробітництва і зовнішньоекономічної діяльності як на рівні держави, так і на рівні прикордонних регіонів стимулює соціально-економічний розвиток країн та відкриває нові перспективи співпраці з розвинутими країнами континенту. Основні проблеми словацько-українського транс-кордонного співробітництва і шляхи їх вирішення відображені у Стратегії розвитку співробітництва у цій сфері на період до 2020 року [1].

2. Сучасні обмеження і можливості розвитку словацько-українського транскордонного співробітництва

У згаданій вище Стратегії обґрунтовано сучасні обмеження, можливості й перспективи словацько-українського транскордонного співробітництва. Нині Україна і Європейський Союз перебувають на важливому етапі

визначення засад подальшої співпраці, закладення підґрунтя транскордонного співробітництва в нових умовах на найближче майбутнє. До того ж, на шляху вступу в ЄС ставиться завдання прикордонної інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС із перспективою поширення на неї «чотирьох свобод» (вільного руху капіталів, товарів, послуг і робочої сили, що існують в ЄС) та її участі у відповідних програмах Євросоюзу [4, с.4].

Щодо обмежень, які впливають на транскордонну співпрацю на Європейському і двосторонньому рівні, то вони є такими [1, с.12]:

- інституціональні умови для розвитку транскордонного співробітництва між Словаччиною і Україною, у тому числі правила функціонування режиму кордону, пересування осіб, товарів, послуг і капіталу через спільний кордон, вирішальною мірою залежать від договірних зв'язків між ЄС та Україною;

- спільна політика і законодавство ЄС (*acquis communautaire*), що регулюють функціонування внутрішнього простору чотирьох основних свобод ЄС без внутрішніх кордонів, є обов'язкові для всіх країн – членів ЄС, у тому числі для Словацької Республіки;

- Уряд Словацької Республіки не може самостійно вирішувати питання, що стосуються функціонування режиму на спільному кордоні з Україною;

- Уряди Словацької Республіки та України не можуть на двосторонньому рівні домовлятися про такі умови транскордонного співробітництва, які б могли потенційно краще відповідати потребам прикордонних регіонів і розвитку їх співробітництва, однак вони б суперечили спільному законодавству і політиці ЄС та відповідним договірним рамкам між СР та Україною;

- двосторонні рамки словацько-українського транскордонного співробітництва залежать від національних рамок, тобто взаємин між ЄС та Україною, визначають їх зміст, включаючи умови транскордонного співробітництва;

- рівень елімінації перешкод у двосторонньому транскордонному співробітництві між СР і Україною, а водночас і рівень формування сприятливіших інституціональних можливостей його розвитку залежить від ступеня входження України до Єдиного інтегрованого простору вільного пересування осіб, товарів, послуг та капіталу в рамках ЄС.

Визнано, що ключове значення для сучасного і майбутнього вигляду кордону між Словаччиною і Україною, так само як і майбутню форму словацько-українського транскордонного співробітництва – аж

до моменту досягнення членства України в ЄС, – мають такі форми соціальної політики ЄС:

- Спільна торговельна політика;
- Спільна політика в галузі права та внутрішніх справ;
- Спільна зовнішня політика та політика безпеки ЄС [1, с.13].

Що ж стосується можливостей подальшого розвитку транскордонного співробітництва України, в тому числі із Словаччиною, слід зазначити, що вони формуються під впливом сучасних рамкових угод щодо відносин між ЄС та Україною і складаються з 80 договірних документів, 20 з яких – це двосторонні угоди і 60 – багатосторонні міжнародні угоди. Першою двосторонньою угодою між ЄС та Україною й водночас базовою ринковою угодою між ЄС та Україною став Договір про партнерство і співробітництво, підписаний у 1994 р. (набув чинності в 1998 р.). Решту двосторонніх договорів ЄС з Україною було підписано в період 1994 – 2010 р.р. Важливими віхами інтеграційного процесу України стали такі угоди:

- у 2007 році Україна і ЄС підписали дві ключові угоди в галузі лібералізації умов вільного пересування осіб: Угоду про співробітництво в боротьбі з нелегальною міграцією і реадмісію осіб та Угоду про спрощення оформлення віз для громадян України;
- у 2008 році Україна стала членом ВТО, що надало можливість започаткувати переговори про лібералізацію торгівлі з ЄС.

В аналізованій Стратегії викладена мета розвитку словацько-українського транскордонного співробітництва у середньотерміновій перспективі до 2020 року – сприяти досягненню територіально згуртованого, продуманого, сталого і тривалого розвитку прикордонного регіону і підвищення якості життя його населення [1, с.25]. Стратегічна мета має бути досягнена:

- підвищенням інноваційності і конкурентоспроможності прикордонного регіону, його розвитком та продуманою спеціалізацією;
- поліпшення його зовнішньої та внутрішньої доступності для транскордонного та міжрегіонального потоку осіб, товарів і послуг;
- зміцненням його соціальної та культурної цілісності;
- посиленою охороною навколишнього середовища, природної краси, цінностей та культурної спадщини прикордонного регіону;
- інтернаціоналізацією, тобто залученням регіону до європейських та глобальних процесів.

У Стратегії наголошено, що для досягнення зазначеної мети слід здійснити специфічні за-

ходи словацько-українського транскордонного співробітництва: підвищення інтенсивності соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів; поліпшення менеджменту кордону на словацькому і українському боці – спільна процедура і передача «передового досвіду»; багатосекторний розвиток транскордонного співробітництва з метою сталого зростання прикордонних регіонів; підтримка європейського інтеграційного процесу України та реформ, що наблизить її до стандартів інтегрованої внутрішньої зони ЄС; посилення транскордонного управління словацько-українським співробітництвом.

Сформовані стратегічна мета (пріоритети) і цілі аналізованої транскордонної співпраці базуються на результатах проведеного SWOT-аналізу з врахуванням пропозицій, висловлених в анкетах словацькими і українськими респондентами. У цій статті названо лише основоположні складові поглибленого SWOT-аналізу сучасного стану і можливостей розвитку словацько-українського транскордонного співробітництва.

Перевагою такого співробітництва є стабільно добрі політичні й економічні відносини між СР та Україною, включаючи розлогу договірну базу. Важливими є також дотримання високих прикордонних і життєвих стандартів та існуючі системи управління охорони природних ресурсів. Серед слабких сторін співпраці слід назвати: недостатнє число пунктів пропуску на кордоні з Україною, кордон як бар'єр співпраці (інфраструктура та менеджмент і візовий режим для поїздок громадян України в ЄС, відсутність механізмів (переважно фінансових) підтримки транскордонного співробітництва на державному і регіональному рівнях. Загрозою є також нестабільність і відсутність прозорості законодавства, що впливає на економічну ситуацію, залучення іноземних інвестицій та розвиток транскордонного співробітництва. До того ж на співпрацю відчутний вплив має відсутність координаційних органів на регіональному рівні та їх спільної комунікації в галузі розвитку транскордонного співробітництва.

Проведений SWOT-аналіз засвідчує реальні можливості активізації транскордонного співробітництва і зовнішньоекономічної діяльності суміжних словацько-українських регіонів на основі поступової інтеграції України в ЄС і «зближення» в усіх сферах в процесі імплементації Угоди про асоціацію. Відкриваються можливості подальшого розвитку транскордонного співробітництва на основі спільного планування та інституційо-

нального розвитку. В перспективі активізується розвиток малого і середнього бізнесу в галузі послуг і туризму, значна увага буде приділена реалізації заходів щодо більш ефективного і раціонального використання прикордонних ресурсів, спільного вирішення екологічних проблем та попередження природних катастроф (повені, селі, зсуви). В цьому напрямі важливою є підтримка розвитку транскордонного співробітництва з боку держави і ЄС.

На перспективу до 2020 року невідкладними завданнями забезпечення словацько-української транскордонної співпраці є: поліпшення інфраструктури шляхом підвищення функціональності та потужності існуючих пунктів пропуску, побудови нових прикордонних пунктів пропуску Улич-Забродь, Чіерна-над-Тисою – Соломоново, вдосконалення прикордонної інфраструктури пункту пропуску Малі Селменці – Великі Селменці з подальшим відкриттям автомобільного виду сполучення до 3,5 тон. На часі модернізація транспортних коридорів (автомобільного, залізничного), які ведуть до спільного кордону.

Створення сприятливих умов для транскордонного співробітництва між Словацькою Республікою та Україною потребує удосконалення розвитку стратегічних рамок Східного партнерства, продовження візового діалогу, підвищення інтенсивності та якості обміну інформацією між транскордонними партнерами, посилення транскордонного менеджменту словацько-української співпраці та спільного управління регіональним розвитком на прикордонних територіях.

Важливим у напрямі реалізації аналізованої Стратегії є використання фінансових інструментів забезпечення транскордонного співробітництва. В ідеалі словацько-українське прикордонне співробітництво мало б фінансуватися ресурсами суб'єктів, котрі транскордонну співпрацю ініціюють і реалізують, тобто суб'єктами прикордонних територій та фондами місцевих громад. Разом з тим, суб'єкти прикордонних територій мають покладатися на зовнішні ресурси Євросоюзу, Європейського фонду регіонального розвитку (ЄФРР), Карпатського фонду та Міжнародного Вишеградського фонду. В процесі вибору

реалізації та евалюації пріоритетних проектів транскордонного співробітництва доцільно активізувати співпрацю державного (державні установи та органи самоврядування) і неурядового підприємницького секторів.

Висновки. Завершуючи аналіз складових Стратегії розвитку словацько-українського транскордонного співробітництва до 2020 року, слід виокремити основні тенденції. Перш за все доцільно використати набутий за попередні роки позитивний досвід такої співпраці. Винятковими в напрямі активізації транскордонного співробітництва і, зокрема, імплементації Стратегії є можливість використання потенціалу прикордонного регіону, зміцнення існуючих потужностей та ініціатив на регіональному, національному та європейському рівнях, поліпшення умов розвитку прикордонних територій.

Важливими, в умовах запровадження безвізового режиму України з країнами членами Євросоюзу, є вирішення можливостей для відкриття нових пунктів пропуску на кордоні з Україною, завершення будівництва та введення в дію основних транспортних коридорів, розвиток малого і середнього бізнесу в галузі послуг і туризму, спільне вирішення екологічних проблем та попередження катастроф.

Успіх реалізації проаналізованої Стратегії базується на основі поліпшення стратегічного планування на регіональному та місцевому рівнях, надання особливої уваги можливостям і перспективам словацько-українського транскордонного співробітництва, посилення співпраці у розбудові громадянського суспільства, забезпечення поступової інтеграції України до ЄС і «зближення» в усіх сферах на основі імплементації Угоди про асоціацію.

З метою подальшої активізації словацько-українського співробітництва прикордонних регіонів потребує уваги проведення систематичного моніторингу етапів реалізації Стратегії розвитку словацько-українського транскордонного співробітництва до 2020 року, вирішення пріоритетних проблем вирівнювання територіальних, регіональних і галузевих диспропорцій такого розвитку, підвищення якості нормативно-правового забезпечення цього процесу.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Стратегія розвитку словацько-українського транскордонного співробітництва до 2020 року. Кошіце – Пряшів – Ужгород. – 2014. – 77с.
2. Дяченко Б.І. Історія розвитку транскордонного співробітництва /Б.І. Дяченко, Н.М. Жулканич, М.А. Лендел, Т.Ю. Студеняк// Транскордонне співробітництво в умовах розширення Європейського Союзу на Схід. – Ужгород: Карпати, 2006. – 496 с.

3. Передрій О.С. Прикордонне співробітництво Закарпатської області із суміжними територіями сусідніх держав / О.С. Передрій, П.Ю. Студенняк, І.І. Устич, П.І. Дяченко //Нариси історії Закарпаття. Том III. (1946 – 1991).–Ужгород, 2003.– 648с.

4. Солана Х. Україна – ЄС: путь преисполненный надежд/ Х. Солана // Зеркало недели. – 2005. – 22 января. – С.4.

REFERENCES

1. Stratehiya rozvytku slovats'ko-ukrayins'koho transkordonnoho spivrobitnytstva do 2020 roku.[Strategy of development of the Slovakia-Ukrainian transfrontal collaboration 2020] Koshitse-Pryashiv-Uzhhorod.-2014.-77 p. [in Ukrainian].

2. Dyachenko B.I. (2006) Istoriya rozvytku transkordonnoho spivrobitnytstva [History of development of transfrontal collaboration] /Dyachenko B.I., Zhulkanych N.M., Lendyel M.A., Studenyak T.Yu.// Transkordonne spivrobitnytstvo v umovakh rozshyrennya Yevropeys'koho Soyuzu na Skhid. -Uzhhorod: Karpaty, – 496 p. [in Ukrainian].

3. Peredriy O.S. [2003] Prykordonne spivrobitnytstvo Zakarpat-s'koyi oblasti iz sumizhnymy terytoriyamy susidnikh derzhav [Frontier collaboration of the Transcarpatians area with contiguous territories of the nearby states] / Peredriy O.S., Studennyak P.Yu., Ustych I.I., Dyachenko P.I. //Narysy istoriyi Zakarpattya. Том III. (1946-1991).- Uzhhorod, - 648 p. [in Ukrainian].

4. Solana Kh. (2005) Ukrayina – YeS: put' preyspolnennyyu nadezhd [Ukraine - EU: a way is full of hopes] Solana Kh. // Zerkalo nedely.-22 yanvarya.-4 p. [in Russian].

Одержано 09.03.2017 р.